

POSTANOWIENIE

13 lutego 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Agnieszka Jurkowska-Chocyk

na posiedzeniu niejawnym 13 lutego 2025 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku Skarbu Państwa - Starosty G.

z udziałem J.J., J.J.1, J.K., D.T., J.T., P.T., E.Z., D.K., K.B., M.B., B.K., K.K., A.T.,
E.R., T.L., M.K., A.G., A.G.1, M.P., A.M., G.E., J.M., Powiatu G.

o zasiedzenie,

na skutek skargi kasacyjnej Skarbu Państwa - Starosty G.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Poznaniu

z 15 lipca 2022 r., II Ca 1154/21,

I. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

**II. zasądza od Skarbu Państwa – Starosty G. na rzecz
uczestników: J.J., J.K., D.T., J.T., P.T., E.Z., D.K., K.B., M.B., B.K.,
K.K., A.T., E.R., T.L., M.K., A.G., A.G.1, M.P., A.M., G.E.
i J.M. 2700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) tytułem zwrotu
kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 15 lipca 2022 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu oddalił apelację wnioskodawcy Skarbu Państwa – Starosty G. od postanowienia Sądu Rejonowego w Wolsztynie z 20 maja 2021 r., w sprawie z udziałem J.J. (działającego w imieniu własnym oraz jako następcą prawnym uczestnika J.J.1), J.K.,

D.T., J.T., P.T., E.Z., D.K., K.B., M.B., B.K., K.K., A.T., E.R., T.L., M.K., A.G., A.G.1, M.P., A.M., G.E., J.M., L.K., Powiatu G. oraz orzekł o kosztach postępowania.

Skargę kasacyjną od powyższego postanowienia wniósł wnioskodawca. Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powołał się na przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

Podał, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne i potrzeba wyjaśnienia czy do przyjęcia stanu zawieszenia biegu zasiedzenia ze względu na siłę wyższą wystarczający jest sam fakt, że nieruchomość została przejęta w trybie art. 2 ust. 1 lit. e dekretu PKWN z 6 września 1944 r. o reformie rolnej oraz stanowiła własność byłych posiadaczy ziemskich, czy też do przyjęcia stanu zawieszenia biegu zasiedzenia ze względu na siłę wyższą konieczne jest uprzednie ustalenie, że właściciel nieruchomości podejmował określone działania w celu jej odzyskania.

Wskazał również, że w sprawie istnieje również potrzeba wykładni przepisu wywołującego rozbieżność w orzecznictwie sądów, tj. art. 123 § 1 pkt 1 k.c. w związku z art. 175 k.c., która sprowadza się do pytania, czy złożenie wniosku o stwierdzenie, że nieruchomość nie podlegała działaniu przepisów dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej, jest czynnością, o której mowa w art. 123 § 1 pkt 1 k.c. w zw. z art. 175 k.c., a tym samym prowadzi do przerwania biegu zasiedzenia.

Odpowiedź na skargę została wniesiona przez uczestników J.J., J.K., D.T., J.T., P.T., E.Z., D.K., K.B., M.B., B.K., K.K., A.T., E.R., T.L., M.K., A.G., A.G.1, M.P., A.M., G.E. i J.M.. Wnieśli oni o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania ewentualnie o jej oddalenie.

Pozostali uczestnicy nie wnieśli odpowiedzi na skargę kasacyjną.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości

orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie służy zaś merytorycznej ocenie skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Nakładając na skarżących obowiązek wskazania i uzasadnienia oznaczonej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ustawodawca zmierzał do zagwarantowania, że skarga kasacyjna, nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, będzie pełnić przypisane jej funkcje publicznoprawne. Ograniczenie przesłanek do czterech ma więc zapewnić, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne, a skarga kasacyjna nie stanie się instrumentem wykorzystywanym w każdej sprawie. Tak więc, nie w każdej sprawie, nawet w takiej, w której rozstrzygnięcie oparte jest na błędnej subsumpcji czy wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania, w przeciwnym razie Sąd Najwyższy stałby się wbrew obowiązującym regulacjom sądem trzeciej instancji. Nie jest rolą Sądu Najwyższego korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie

może przyczynić się do rozwoju prawa. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (zob. postanowienie SN z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (zob. postanowienia SN: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02; z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08).

Skarga kasacyjna nie zawiera argumentacji dostatecznej, aby uznać, że skarżący wykazał, iż sprawie istnieje tak rozumiane istotne zagadnienie prawne.

Objęta wnioskiem problematyka jest przedmiotem orzeczeń Sądu Najwyższego, w tym uchwały pełnego składu Izby Cywilnej z 26 października 2007 r., III CZP 30/07, OSNC 2008, nr 5, poz. 43 oraz tylko przykładowo postanowień z 9 maja 2003 r., V CK 13/03, z 13 października 2005 r., I CK 162/05, z 13 stycznia 2004 r., V CK 131/03, z 12 maja 2017 r., III CSK 60/17 oraz z 18 maja 2017 r., III CSK 221/16. Zaprezentowane w skardze zagadnienie prawne jest więc już wyjaśnione w orzecznictwie, a sporna kwestia zależy od okoliczności faktycznych każdej indywidualnie rozpoznawanej sprawy, na kanwie których Sąd orzekający wyjaśnia, czy i jakich konkretnie przyczyn doszedł do przekonania, że uczestnicy postępowania lub ich poprzednicy prawni nie byli w stanie w okresie poprzedniego ustroju państwa, skutecznie ubiegać się, ze względu na przynależność do konkretnej grupy etnicznej lub społecznej, o zwrot nieruchomości i przeciwstawić się w ten sposób skutkom posiadania tych gruntów przez Skarb Państwa w okresie PRL.

Wbrew ocenie skarżonego w sprawie Sądy *meriti* poczyniły stosowne ustalenia faktyczne i wskazały, w sposób daleki od automatyzmu i uproszczeń, że w odniesieniu do nieruchomości objętej wnioskiem, istniał stan równoznaczny ze stanem siły wyżej w rozumieniu przedstawionego wyżej dorobku orzeczniczego. Odniesiono się do indywidualizowanej sytuacji poprzednika prawnego uczestników, przy uwzględnieniu trudniej sytuacji osób, których nieruchomości zostały przejęte

przez Skarb Państwa na cele reformy rolnej. Sądy orzekające w sprawie nie odstąpiły więc od przyjmowanej w orzecznictwie wykładni, a jedynie oceniły stan sprawy w sposób sprzeczny z oczekiwaniem wnioskodawcy. Skarżący nie wykazał zatem potrzeby kolejnego odniesienia się przez Sąd Najwyższy do problematyki wskazanej w wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Powołanie się na przesłankę przedsądu przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wskazania przepisu prawa, którego wykładnia budzi wątpliwości, określenia zakresu koniecznej wykładni, wykazania, że wątpliwości interpretacyjne mają poważny charakter i wymagają zajęcia stanowiska przez Sąd Najwyższy, a jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie o występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest wskazanie rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu (zob. postanowienie SN z 15 października 2002r., II CZ 102/02, postanowienie Sądu Najwyższego z 28 marca 2007r., II CSK 84/07, postanowienie Sądu Najwyższego z 11 stycznia 2008r., I UK 283/07, postanowienie Sądu Najwyższego z 8 lipca 2008 r., I CSK 111/08).

Odnosząc się do argumentacji podanej w skardze kasacyjnej dla uzasadnienia występowania w sprawie przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. należy zaznaczyć, że w nowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, iż we wszystkich tych przypadkach, w których skuteczne dochodzenie roszczenia wobec Skarbu Państwa o wydanie przejętej nieruchomości jest uzależnione od uprzedniej, warunkującej legitymację powoda decyzji administracyjnej - eliminującej z obrotu prawnego ostateczną decyzję orzekającą o przejściu własności tej nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa lub stwierdzającej, że nieruchomość nie podlegała działaniu dekretu o reformie rolnej - wnioszek o wydanie takiej decyzji mieści się w kategorii czynności przerywających, zgodnie z art. 123 § 1 pkt 1 w związku z art. 175 k.c., bieg zasiedzenia tej nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa (postanowienia SN: z 29 września 2004 r., II CK 18/04; z 5 kwietnia 2012 r., II CSK 395/11; z 3 grudnia 2015 r., III CSK 355/15, i z 2 lutego 2017 r., I CSK 81/16). Hipotezą normy wynikającej z art. 123 § 1 pkt 1 w związku z art. 175 k.c. są objęte wszelkie czynności, których podjęcie jest niezbędne

w płaszczyźnie prawnej, do odzyskania przez właściciela nieruchomości od jej posiadacza samoistnego bez tytułu prawnego (wydania właścicielowi nieruchomości przez tego posiadacza). Wniosek, o którym mowa, stanowi czynność przed innym niż sąd organem powołanym do rozpoznawania spraw danego rodzaju, przedsięwziętą bezpośrednio - w rozumieniu art. 123 § 1 pkt 1 k.c., aktualnym także przy stosowaniu tego przepisu w związku z art. 175 k.c. - w celu dochodzenia przez właściciela swego prawa (wyrok z 23 maja 2023 r. II CSKP 1056/22). W orzecznictwie wskazuje się również, że wniosek dotychczasowego właściciela nieruchomości o stwierdzenie nieważności wadliwej decyzji nacjonalizacyjnej przerywa bieg zasiedzenia tej nieruchomości przez Skarb Państwa (art. 123 § 1 pkt 1 w zw. z art. 175 k.c., wyrok SN z 4 lipca 2024 r. II CSKP 455/22, postanowienia SN z: 17 marca 2022 r., II CSKP 269/22; 29 lipca 2021 r., IV CSKP 64/21). Inne rozumienie powołanego przepisu w związku z art. 175 k.c. pozbawiałoby uczestnika w ogóle możliwości przerwania biegu terminu zasiedzenia, skoro decyzja administracyjna determinowała stan prawny nieruchomości. Czynność zmierzającą do jej podważenia należy w związku z tym zaliczyć do tych, o których mowa w art. 123 § 1 pkt 1 k.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z 17 marca 2022 r., II CSKP 269/22).

Sąd Najwyższy staje na stanowisku, że wobec tak reprezentowanego dorobku orzeczniczego, w realiach rozpoznawanej sprawy, należy przyjąć, iż skarżący nie wykazał skutecznie, że w sprawie zachodziła przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. i zachodzi potrzeb dokonania wykładni art. 123 § 1 pkt 1 k.c. w zw. z art. 175 k.c. przez Sąd Najwyższy po raz kolejny.

Z przytoczonych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania rozstrzygnięto na podstawie art. 520 § 3 k.p.c. przy uwzględnieniu § 5 pkt 1 w zw. z § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

A.W.

[a.]